

Den 9. juni 2022
FVM 180

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om Kommissionens forslag til ændring af forordning (EF) nr. 1881/2006 for så vidt angår maksimalgrænseværdier for fluorstoffer i visse fødevarer (komitesag)

KOM-dokument foreligger ikke

Resumé

Kommissionen har fremsat forslag til ændring af forordning (EF) nr. 1881/2006 om fastsættelse af grænseværdier for bestemte forurenende stoffer i fødevarer (komitesag). Forslaget fastsætter nye grænseværdier for fluorstoffer i animalske fødevarer. Forslaget er fremsat på baggrund af en risikovurdering fra den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA). En vedtagelse af forslaget vurderes samlet set at styrke beskyttelsesniveauet i Danmark og EU. Forslaget forventes sat til afstemning i skriftlig procedure i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) med frist den 29. juni 2022. Regeringen agter på den baggrund at støtte forslaget.

Baggrund

Kommissionen har fremsat forslag til ændring af forordning (EF) nr. 1881/2006 af 19. december 2006 om fastsættelse af grænseværdier for fluorstoffer i fødevarer.

Forslaget er fremsat med hjemmel i Rådets forordning (EØF) nr. 315/93 af 8. februar 1993 om fællesskabsprocedurer for forurenende stoffer i levnedsmidler, særligt artikel 2, stk. 3.

Forslaget behandles i en forskriftsprocedure med kontrol i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF). Hvis der er kvalificeret flertal for forslaget, forelægger Kommissionen forslaget for Rådet og Europa-Parlamentet med henblik på legalitetskontrol, der udtaler sig med henholdsvis kvalificeret og absolut flertal inden for 3 måneder. Kommissionen vedtager forslaget, såfremt Rådet og Europa-Parlamentet tilslutter sig forslaget eller ikke har udtalt sig inden for tidsfristen. Opnås der ikke kvalificeret flertal i Den Stående Komité, forelægger Kommissionen sagen for Rådet, der udtaler sig med kvalificeret flertal inden for 2 måneder. Kommissionen underretter samtidig Europa-Parlamentet. Hvis Rådet vedtager forslaget eller ikke udtaler sig inden for fristen, skal forslaget sendes til Europa-Parlamentet til legalitetskontrol. Kommissionen vedtager forslaget, hvis Europa-Parlamentet ikke inden for en frist på 4 måneder har gjort indsigelse mod forslaget.

Forslaget forventes sat til afstemning i skriftlig procedure i den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) med frist den 29. juni 2022.

Formål og indhold

Fluorstoffer (PFAS) er miljøforureninger, der omfatter en lang række forbindelser, blandt andet PFOS (perfluorooctansulfonsyre), PFOA (perfluorooctansyre), PFNA (perfluorononansyre) og PFHxS (perfluorhexansulfonsyre).

Fluorstoffer er vand-, fedt- og smudsafvisende, har brandhæmmende egenskaber og har været anvendt i blandt andet fødevareremballage, maling, imprægnerings-, slip- og klæbemidler, tæpper, brandsluknings-skum samt i insektmidler (pesticider). Fluorstoffer kan findes som forurening i animalske produkter, som eksempelvis kød, fisk, mælk og æg, men de kan også overføres til fødevarer fra overfladebehandlet pap- og papiremballage. I Danmark har vi et nationalt forbud mod pap, mad- og bagepapir med tilsatte fluorstoffer.

Stofferne bioakkumuleres, er svært nedbrydelige og ophobes gennem fødekæden. Fluorstoffer kan være hormonforstyrrende. De kritiske effekter for PFOS og PFOA er et forøget niveau af kolesterol i blodet og reduceret fødselsvægt. PFOS kan desuden reducere responset ved vaccination af børn.

Der har ikke tidligere været fastsat EU grænseværdier for fluorstoffer i fødevarer.

Generelt fastsættes grænseværdierne ud fra ALARA princippet (As Low As Reasonably Achievable) – altså så lavt som det er praktisk muligt samtidig med, at fødevarerforsyningen sikres. Grænseværdierne er fastsat på baggrund af et stort datasæt med analyser af dels de enkelte fire stoffer og dels for summen af de fire stoffer. Det er ikke altid, at alle resultater, dvs. både for enkeltstoffer og for summen af de fire stoffer, er tilgængelige for den samme prøve. Grænseværdien for summen af de fire stoffer vil derfor ikke altid afspejle summen af grænseværdierne for de enkelte stoffer.

Grænseværdierne er fastsat på baggrund af en risikovurdering fra den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA). De har vurderet de fire fluorerede stoffer samtidigt, da stofferne er sammenlignelige og derfor kan have de samme sundhedsmæssige effekter. Det vil derfor i nogle tilfælde give mening, at grænseværdien for summen af stofferne er lavere end grænseværdien for de enkelte stoffer.

Der er endnu ikke fastsat en endelig dato for, hvornår forslaget vil være gældende fra. Produkter markedsført lovligt inden ikrafttrædelsesdatoen kan forblive på markedet indtil udløb af holdbarhedsdatoen.

Følgende maksimalgrænseværdier for fluorstoffer i fødevarer foreslås:

Fødevarer	PFOS	PFOA	PFNA	PFHxS	Sum af PFOS, PFOA, PFNA og PFHxS
	Mikrogram/kilogram vådvægt				
X.1 Æg	0,70	0,30	0,30	0,30	1,50
X.2.1.1 Fisk (muskelkød) ^a Undtaget fisk under X.2.1.2 og X.2.1.3	2,0	0,10	0,10	0,10	2,0

Fødevarer	PFOS	PFOA	PFNA	PFHxS	Sum af PFOS, PFOA, PFNA og PFHxS
	Mikrogram/kilogram vådvægt				
X.2.1.2 Fisk (muskelkød) Østersøsil, Bonito, Knude, Brisling, Skrubbe, Grå multe, Sandart, Rødspætte, Sardiner, Havaborre, Pangasiusfisk, Hav-lampret, Heltling, Heltslægt, Vildlaks, Havkat	7,0	1,0	2,5	0,10	8,0
X.2.1.3 Fisk (muskelkød) Ansjoser, Flodbarbe, Brasen, Rødding, Ål, Aborre, Skalle, Smelt	35,0	8,0	8,0	1,5	45,0
X.2.2 Krebsdyr og toskallede bløddyr	3,0	0,70	1,0	0,40	3,0
X.3.1 Kød fra okse, får, gris og fjerkræ	0,30	0,80	0,10	0,10	1,30
X.3.2 Indmad fra okse, får, gris og fjerkræ	6,0	0,70	0,40	0,50	9,0
X.3.3 Kød fra vildt	5,0	3,50	1,50	0,60	9,0
X.3.4 Indmad fra vildt	50	25	45	3,0	50

^a: Grænseværdierne i 2.1.1 gælder for al fisk, der anvendes til fremstilling af fødevarer til spæd- og småbørn.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet vil få forelagt sagen som et led i forskriftsproceduren med kontrol med henblik på legalitetskontrol.

Nærhedsprincippet

Der er tale om gennemførelsesforanstaltninger til en allerede vedtaget retsakt. Det er derfor regeringens vurdering, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Gældende dansk ret

Forslaget vedrører ændring af forordning nr. 1881/2006 af 19. december 2006 om fastsættelse af grænseværdier for bestemte forurenende stoffer. Ændringen vil være direkte gældende i Danmark og forventes ikke at medføre andre ændringer af lovgivning.

Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget har ingen lovgivningsmæssige konsekvenser. Forslaget har heller ingen væsentlige statsfinansielle eller administrative konsekvenser for det offentlige eller for EU's budget.

Forslaget skønnes heller ikke at have væsentlige samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Erhvervsstyrelsen vurderer, at forslaget ikke medfører administrative konsekvenser for erhvervslivet.

DTU Fødevareinstituttet bemærker, at de foreslåede grænseværdier er sat ud fra en pragmatisk vurdering af, hvad der kan lade sig at gøre, og ikke ud fra en sundhedsmæssig vurdering. Den sundhedsmæssige vurdering vil nødvendiggøre endnu lavere grænseværdier. DTU Fødevareinstituttet foreslår, at fokus for disse stoffer ligger på at nedbringe udledninger til miljøet, hvilket på sigt vil mindske indholdet i vores fødevarer.

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at det ikke kan lade sig at gøre på nuværende tidspunkt at sætte grænseværdierne for indhold af fluorstoffer i fødevarer lavere. Dette ville fjerne en række produkter fra markedet, som vi ikke kan undvære i vores kost. Fødevarestyrelsen bemærker, at Miljøstyrelsen i regi af EU's kemikalielovgivning (REACH) arbejder for yderligere restriktioner på brugen af fluorstoffer i forbrugerprodukter, hvilket vil mindske deres udledning til miljøet.

Høring

Forslaget har været i høring på høringsportalen i december 2021. Der er indkommet følgende bemærkninger:

DI Fødevarer har ingen bemærkninger til EU-forslaget om grænseværdier for fluorstoffer i fødevarer.

Biodynamisk Forbrugersammenslutning anfører, at fluorstoffer ikke bør tillades, da stofferne er giftige. Foreningen bemærker, at der med en tilladelse til de ansøgte stoffer samtidig gives lov til, at samfundet og mennesker via fortsat større giftophobninger belastes med eksempelvis endnu flere sygdomme, endnu dårligere frugtbarhed og flere gifte i grundvandet.

Fødevarestyrelsen oplyser til dette, at der ikke er tale om en ansøgning om tilladelse til at anvende fluorstoffer, men at forslaget drejer sig om EU-grænseværdier for fluorstoffer i fødevarer. Stofferne kan findes i nogle fødevarer, da stofferne hovedsageligt er blevet brugt i brandslukningsskum, i industrien og nu findes som miljøforureninger i jorden og i vandet nogle steder i Europa inklusiv i Danmark.

Landbrug & Fødevarer anfører, at de nye grænseværdier generelt bør fastlægges til at ligge over de normale niveauer målt i fødevarer. Landbrug & Fødevarer foreslår derfor, at grænseværdien for PFOS i kød fastlægges til 0,2 mikrogram/kg, at grænseværdien for PFNA i kød og fjerkræ sættes højere end 0,14 mikrogram/kg, og at grænseværdien for PFHxS i fjerkræ fastsættes højere end 0,11 mikrogram/kg. For æg og ægprodukter anfører Landbrug & Fødevarer, at de regner med, at grænseværdierne gælder for produkter, der er klar til brug. Det vil sige, i den form de markedsføres eller i den færdigblandede form og ikke for de tørre ægprodukter.

Endeligt bemærker Landbrug & Fødevarer, at der på nuværende tidspunkt i Danmark ikke findes en akkrediteret analysemetode, der kan detektere PFOS eller de øvrige PFAS'er på dette lave niveau. Landbrug & Fødevarer mener, at en forudsætning for de nye grænseværdier er, at der udvikles akkrediterede analysemetoder i Danmark, der tilgodeser det lave niveau.

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at Kommissionen, siden det oprindelige forslag kom i høring, har justeret grænseværdien for PFOS i kød, så denne nu ligger på 0,3 mikrogram/kg. For PFNA og PFHxS har Kommissionen vurderet ud fra de data, der foreligger, at de bør ligge på de foreslåede niveauer.

Udgangspunktet for fastsættelse af grænseværdier for kemiske forureninger i fødevarer er, at kun de 5 pct. med de højeste indhold forbydes.

Fødevarestyrelsen bemærker, at grænseværdierne for æg gælder for skalæg. For tørre ægprodukter skal grænseværdien omregnes i forhold til indhold af æg i det tørrede produkt jf. artikel 2 i forordning 1881/2006. Det vil sige, at ved anvendelse af grænseværdien på et tørret ægprodukt skal der tages hensyn til en ændring af koncentrationen af fluorstoffer ved tørring. En prøve af et tørret ægprodukt skal derfor rekonstrueres til samme volumen som et skalæg før analyse, eller der skal ske en tilsvarende omregning af resultatet.

Fødevarestyrelsen anerkender, at der i dag kun er få laboratorier, der har akkrediterede metoder til måling af fluorstoffer i de ønskede niveauer i fødevarer. Fødevarestyrelsens laboratorium arbejder på at opnå lavere niveauer med en ny metode til analyse af fluorstoffer i fødevarer.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Syddansk Universitet foreslår, at grænser for indholdet af fluorstoffer i fødevarer bør sættes ud fra en sundhedsmæssig vurdering, det vil sige ud fra EFSA's værdi for tolerabelt ugentligt indtag af de fire vigtigste fluorstoffer (PFOS, PFOA, PFHxS og PFNA). Syddansk Universitet regner sig frem til, at grænseværdien for de fire stoffer i et ugentligt måltid fisk maksimalt må ligge på 2 mikrogram/kg vådvægt. Syddansk Universitet bemærker, at dette svarer til den generelle foreslåede grænseværdi for fisk.

Syddansk Universitet bemærker, at grænseværdierne for skaldyr og bestemte fisk er sat højere end de 2 mikrogram/kg. Skaldyr har en grænseværdi på 3 mikrogram/kg, sardin, rødspætte, laks m.fl. på 8 mikrogram/kg og ansjos, ål m.fl. på 45 mikrogram/kg. Syddansk Universitet er bekymret for disse høje grænseværdier og bemærker, at de kun tillader et meget begrænset indtag af disse produkter.

For fødevarer til spæd- og småbørn fremstillet af fisk og skaldyr gælder den lave grænse for fisk på 2 mikrogram/kg og grænseværdien på 3 mikrogram/kg for skaldyr. Syddansk Universitet gør hertil opmærksom på, at forskningen tydeligt peger på, at det ikke er børnenes egen kost, der spiller den vigtigste rolle, men derimod moderens. Derfor har EFSA fastsat grænseværdien ud fra, hvad en kvinde maksimalt må kunne overføre gennem moderkagen eller via modermælk uden skade for barnet. Det er derfor i modstrid med EFSA's risikovurdering at tillade forhøjede eksponeringer for voksne kvinder (som kan være eller bliver gravide eller ammer) gennem forurenede fisk. Det er Syddansk Universitets vurdering, at der med de to grænseværdier ikke ydes en tilstrækkelig og rimelig beskyttelse af forbrugerne.

Syddansk Universitet ønsker at få oplyst, hvorvidt det er de rigtige fisk, som optræder på de forskellige lister. Det har ikke været muligt for dem at genfinde alle de fiskearter, som ønskes tildelt en højere grænseværdi i EFSA's rapport.

Syddansk Universitet ved professor Philippe Grandjean oplyser, at der er fundet lave niveauer på omkring 0,1 mikrogram/kg i opdrætslaks, torsk og sej. Dette kunne tyde på, at forureningen ikke er lige stor i alle farvande.

Syddansk Universitet foreslår, at grænseværdierne for fisk suppleres med kostråd til kvinder i den fertile alder, evt. på samme måde som Fødevarestyrelsen i dag advarer gravide mod at spise tunfisk pga. indholdet af kviksølv. For arter som skalle og aborre, der sjældent ender hos fiskehandleren, foreslår Syddansk Universitet i stedet lokale forbud mod at spise disse fisk, hvis de fanges i forurenede vandløb eller søer.

Fødevarestyrelsen bemærker, at de højere grænseværdier for visse typer af fisk er sat ud fra de indberettede data fra EU-landene. I Danmark er der dog ikke set fisk med disse høje indhold, og den danske befolkning vil derfor ikke blive eksponeret for de høje værdier i visse fisk, hvis man vælger at spise fisk

fra danske farvande. Kommissionen vælger at starte ud med høje grænseværdier for fluorerede stoffer i fødevarer. Dette vil forhindre utilsigtede forbud mod almindelige fødevarer som eksempelvis fisk. Det er hensigten, at disse grænseværdier skal sænkes, når der kommer flere data for indhold af disse stoffer i fødevarer.

Fødevarestyrelsen bemærker, at de lavere grænseværdier for fisk anvendt til fremstilling af mad til spæd- og småbørn skyldes, at denne gruppe pga. deres høje indtag af fødevarer set i forhold til deres vægt vil udsættes mere for forurenende stoffer, når disse er til stede i fødevarer. Denne gruppe skal derfor ligesom de gravide passes ekstra godt på. Fødevarestyrelsen har som Syddansk Universitet selv nævner en række kostråd til gravide. Fødevarestyrelsen vil, når flere data er tilgængelige for indholdet af disse stoffer i fisk, gå videre med en vurdering af, om kostråd er gavnlige. Fødevarestyrelsen bemærker, at det også er vigtigt, at gravide spiser fisk, da fosteret har brug for de bl.a. gavnlige fedtsyrer, der er i fisk.

Fødevarestyrelsen rådgiver allerede i dag kommuner og regioner omkring behovet for advarsel mod fiskeri i forurenede områder.

Forbrugerrådet Tænk kan generelt og principielt tilslutte sig, at der fastsættes grænseværdier for fluorstoffer i fødevarer, da der er tale om sundhedsskadelige stoffer. Forbrugerrådet Tænk mener, at grænseværdierne ideelt set bør sættes så lavt som muligt – særligt grænseværdien for summen af de fire stoffer, som ideelt set burde være lig værdien for den højeste af de fire individuelle grænser. Forbrugerrådet Tænk mener, at grænseværdien for summen af stoffer i kød (X.3.1) og vildt (X.3.2) er meningsløs og uden effekt, da denne er større end summen af de fire individuelle grænseværdier.

Forbrugerrådet Tænk bemærker, at animalske produkter i høj grad indtages af børn, som grundet deres lavere kropsvægt er mere udsatte i forhold til de sundhedsskadelige stoffer. Forbrugerrådet Tænk ser derfor som et minimum gerne, at der ligesom for fisk tilføjes at grænseværdierne for kødprodukter (X.3.2, X3.3 og X3.4) også er gældende ved fremstilling af mad til spæd- og småbørn. Optimalt set foreslår Forbrugerrådet, at et barn anvendes som referenceperson, når risikovurderingerne udarbejdes.

Forbrugerrådet bemærker, at EFSA's risikovurdering identificerer fisk, frugt og æg som de største kilder til vores udsættelse for fluorstoffer gennem kosten. Forbrugerrådet Tænk mener derfor, at det er højst relevant at indføre grænseværdier for samtlige af disse fødevarergrupper, eller som minimum, når de benyttes i fødevarerprodukter til spæd- og småbørn.

Forbrugerrådet Tænk bemærker, at det er vigtigt, at der fastsættes en konkret dato for, hvornår produkter med PFAS-indhold højere end grænseværdierne er væk fra supermarkedshylderne. Efter denne dato kan forbrugerne vide sig sikre på, at deres indkøbte fødevarer rent faktisk overholder de ellers fastsatte grænseværdier.

Fødevarestyrelsen bemærker, at alle de foreslåede grænseværdier er baseret på indberettede data fra EFSA.

Fødevarestyrelsen bemærker også, at grænseværdierne for fluorstoffer i kød også gælder for kød anvendt til mad til spæd- og småbørn. Det særlige for grænseværdierne for fisk er, at det er de laveste, der gælder for anvendelsen af fisk til mad til spæd- og småbørn, uagtet arten.

EFSA identificerer fisk, frugt og æg som vores største kilder til fluorstoffer i kosten. Indholdet af fluorstoffer i frugt er generelt lavt set i forhold til indholdet i de animalske produkter. Kommissionen vil lave en henstilling for at indsamle flere data for indhold af fluorstoffer i bl.a. frugt.

Fødevarestyrelsen bemærker, at det er normal praksis, at fødevarer indtil udløb af deres holdbarhed kan forblive på markedet. Også efter nye grænseværdier er indført. Dette skyldes, at disse fødevarer på tidspunktet for deres produktion var lovlige.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Man er fra dansk side ikke bekendt med offentlige tilkendegivelser om forslaget i andre medlemsstater.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen finder det væsentligt, at der i EU fastsættes grænseværdier for forurenende stoffer, der bidrager til at øge forbrugersikkerheden. Det er samtidig afgørende for regeringen, at grænseværdier fastsættes på baggrund af videnskabeligt baserede risikovurderinger foretaget af EFSA.

En vedtagelse af forslaget skønnes samlet set at styrke beskyttelsesniveauet i Danmark og EU. På den baggrund kan regeringen støtte forslaget, idet man kan acceptere mindre ændringer foretaget i de afsluttende forhandlinger i form af ændring af grænseværdier under forudsætning af, at ændringerne vurderes at være sundhedsmæssigt acceptable. Regeringen lægger endvidere vægt på, at der løbende sikres et bedre grundlag for fastsættelsen af maksimalgrænseværdier for fluorstoffer i fødevarer.

Regeringen agter på den baggrund at støtte forslaget.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.